

SXEDIO.J26

24.5.1959: ΤΟ ΑΚΕΛ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΑΣΚΟΥΝ ΠΙΕΣΗ ΣΤΟΝ ΚΥΝΕΡΝΗΤΗ ΓΙΑ ΝΑ ΑΡΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΩΣ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

Μετά την υπογραφή των συμφωνιών στο Λονδίνο για την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας το ΑΚΕΛ είχε αρχίσει σκληρό αγώνα ώστε να αρθεί η προκήρυξη τόσο του ίδιου όσο και των οργανώσεων και εφημερίδων του και για να μπορεί να δρα πλέον νόμιμα καθώς η Κύπρος εισερχόταν στη διαδικασία ανακήρυξης της σε ανεξάρτητο κράτος.

Όμως τα πράγματα δεν πήγαν όπως τα ήθελε το ΑΚΕΛ γιατί ο τελευταίος Κυβερνήτης της Κύπρου επέμεινε και στη διάρκεια της Μεταβατικής διακυβέρνησης της Κύπρου να θεωρεί το ΑΚΕΛ παράνομο.

Το διάταγμα για παράταση των προγραμμάτων του ΑΚΕΛ και των οργανώσεων του (Ενωση Αγροτών Κύπρου ΕΑΚ, Ανορθωτική Οργάνωση Νεολαίας ΑΟΝ, Παγκύπρια Οργάνωση Δημοκρατικών Γυναικών ΠΟΔΓ και εφημερίδες Νέος Δημοκράτης, Θεωρητικός Δημοκράτης, Εμπρός, Ανεξάρτητος και Γγκιλαψί) ανανεώθηκε για ένα ακόμα χρόνο το πρώτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου του **1958**

Παρ' όλον τούτο το ΑΚΕΛ άρχισε να ασκεί φοβερή πίεση στον Κυβερνήτη και έμμεσα στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Αυτή την περίοδο ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, ο οποίος είχε αντικατασταθεί από το Μαΐο του **1957**, ηγείτο μεν του Κόμματος αλλά επίσημα θεωρείτο ως "εκ των ηγετών του Κόμματος" όπως δημοσιευόταν τουλάχιστο στην εφημερίδα του ΑΚΕΛ "Χαραυγή" (**21.9.58**).

Τον Μάιο μάλιστα του **1959** ο Εζεκίας Παπαϊωάννου είχε μεταβεί στο Λονδίνο όπου ενημέρωσε σύμφωνα με την "Χαραυγή" αριστερές οργανώσεις Κυπρίων και για να τις κινητοποιήσει για

την κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο.

Οι δεσμοί του Εζεκία Παπαϊωάννου με τους κυπρίους του Λονδону συνέχιζαν να παραμένουν σταθεροί από τα μέσα της δεκαετίας του **1940** που διέμενε εκεί και ηγείτο του παραρτήματος του ΑΚΕΛ Λονδίνου.

Παράλληλα αυτή την περίοδο και η ΠΕΟ, που παρέμενε προγραμμαμένη άρχισε εκστρατεία ενδυνάμωσης της με νέα μέλη και στις **20** Αυγούστου **1959** μπορούσε να δηλώνει ότι είχε τα τριπλάσια σχεδόν μέλη από τη ΣΕΚ.

Αναλυτικότερα οι αριθμοί που έδινε μάλιστα σε έκθεση του ο επίσημος Παραλήπτης για το **1958** ("Χαραυγή" **20.8.59**) ήταν οι ακόλουθοι: ΠΕΟ **31,723**. ΣΕΚ **12,852**, ΠΟΑΣ **2.036**, Κυβερνητικοί υπάλληλοι **6,256** και Τουρκικές Συντεχνίες **3,273**.

Καθώς πλησίαζαν οι προεδρικές εκλογές το ΑΚΕΛ ενέτεινε την εκστρατεία του για άρση των προγραφών.

Ενας από τους αυτούς που κλήθηκαν να απαντήσουν κατά πόσον ευνοούσαν την άρση των προγραφών ήταν ο υπουργός Εσωτερικών της Μεταβατικής Κυβέρνησης Τάσος Παπαδόπουλος ο οποίος στις **22** Μαΐου **1959** δήλωνε στην εφημερίδα "Χαραυγή" ότι ευνοούσε τη νομιμοποίηση του ΑΚΕΛ και εξέφρασε την ελπίδα ότι το ζήτημα αυτό θα προωθηθεί προς την ορθή λύση του.

Ο Τάσος Παπαδόπουλος έδωσε τις ακόλουθες απαντήσεις:

ΕΡ: Δεν νομίζετε ότι η ενέργεια αυτή της αστυνομίας (καταγραφή μελών του ΑΚΕΛ από το Σπέσιαλ Μπραντς Λάρνακας στο χωριό Καλαβασός) σχετίζεται με την συνεχιζομένη προγραφήν του ΣΚΕΛ;

ΑΠ: Δεν νομίζω ότι η ενέργεια αυτή της Αστυνομίας σχετίζεται με την συνέχισιν της προγραφής του ΑΚΕΛ, διότι είναι φανερόν ότι η συνεχιζομένη προγραφή του ΑΑΕΛ έχει εικονική μάλλον σημασίαν, παρά ουσιστικήν εφ' όσον η προγραφή αυτή δεν φαίνεται να εμποδίζει το ΑΚΕΛ από του να διεξάγη ακωλύτως σχεδόν τη συνηθισμένην δράσιν του.

ΕΡ: Λαμβανομένης υπ' όψιν της προθυμίας που εξέφρασε ο Εθνάρχης προς τον Κυβερνήτην, όπως νομιμοποιήση το ΑΚΕΛ δεν θα εισηγηθήτε, ως υπουργός των Εσωτερικών την νομιμοίησιν του κόμματος, δεδομένου ότι εις μίαν δημοκρατίαν δέον να υπάρχη ελευθερία σκέψεων και απόψεων;

ΑΠ: Πιστεύω ακράδαντα ότι εις μίαν δημοκρατίαν πρέπει να υπάρχη απόλυτη ελευθερία σκέψεως και εκφράσεως, ως και πολλές άλλες ελευθερίες τις οποίες δεν αναφέρετε, εντός φυσικά των πλασίων των νόμων της Πολιτείας, εν όψει της εκφρασθείσης προθυμίας και διαβεβαιώσεως του Εθνάρχου μας νομίζω ότι όλοι είναι βέβαιοι περί της ασφαλούς προωθήσεως του θέματος προς την ορθήν κατεύθυνσιν μέσον του Εθνάρχου".

Την ίδια μέρα που δημοσιεύονταν οι δηλώσεις του Τάσσου Παπαδόπουλου το ΑΚΕΛ άρχιζε την οργάνωση μαζικών συγκεντρώσεων με στόχο όπως έγγραφε η "Χαραυγή" στις **23 Μαΐου 1959** "να διαφωτιστεί ο λαός πάνω στα σημερινά σοβαρά προβλήματα και την επιταχτική ανάγκη για πραγματική εθνική ενότητα".

Την ίδια μέρα μίλησε ο Κυριάκος Χρήστου στον Άγιο Ιωάννη Λεμεσού και στις **23** μίλησε στο Κάτω Βαρώσι ο οικονομολόγος Ντίνος Κωνσταντίνου, στις πολυκατοικίες Αμμοχώστου ο Μιχάλης Πουμπουρής, στον Άγιο Λουκά ο Κυριάκος Τσέττης, και ο Ανδρέας Φάντης στον Τράχωνα, ο Παύλος Γεωργίου στην Αγαλντζιά.

Στις **24** Μαΐου ο Εζεκίας Παπαϊωάννου μίλησε σε συλλαλητήριο στο Κίτι όπου ανέφερε:

" Η πάλη για τη νομιμοποίηση του ΑΚΕΛ είναι αναπόσπαστο μέρος της πάλης για δημοκρατικά δικαιώματα, για ένα πραγματικό δημοκρατικό σύνταγμα και για κατοχύρωση των δημοκρατικών θεσμών. Δεν είναι λοιπόν απλώς ζήτημα νομιμοποίησης, ενός πολιτικού κόμματος, αλλά ζήτημα διεκδίκησης και κατοχύρωσης στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ζήτημα ελευθερίας λόγου και οργάνωσης που αποτελούν τις απαραίτητες αρχές

ενός δημοκρατικού πολιτεύματος".

Παράλληλα με τις συγκεντρώσεις που οργάνωνε το ΑΚΕΛ η εφημερίδα του Κόμματος "Χαραυγή" συνέχισε να παίρνει δηλώσεις ηγετικών παραγόντων του τόπου γύρω από το αίτημα του για άρση των προγραφών των οργανώσεων της Αριστεράς.

Ετσι στις **29** Μαΐου ο Δήμαρχος Λευκωσίας Θεμιστοκλής Δέρβης με δήλωση του χαρακτήρισε σκάνδαλο τη συνέχιση της προγραφής του ΑΚΕΛ:

"Θεωρώ ως σκάνδαλο την εξακολούθησιν της τακτικής της Κυβερνήσεως να έχη προγραμμαμένες οργανώσεις και εφημερίδας. Συμφωνώ ότι ο Εθνάρχης οφείλει να πιέση τα πράγματα όσον ημπρεί περισσότερο διά να αφεθούν να δράσουν ελευθέρως όλα αι οργανώσεις οιανδήποτε ιδεολογίαν και να αντιπροσωπεύουν αύται".

Με τη θέση αυτή τάχθηκαν επίσης οι Γ. Γ. της ΠΕΚ Ανδρέας Γιάγκου και ο Γ. Γ. της ΣΕΚ Μιχάηλ Πισσάς ως και ο Γ. Γ. της ΠΟΒΕΚ Ν. Χειλίδης.

Εξ άλλου ο πολιτευτής και ηγετικός παράγοντας Ιωάννης Κληρίδης είπε (Χαραυγή **30.5.59**) ότι οι προγραφές έπρεπε να ακυρωθούν γιατί δεν συνέτρεχε κανέννας λόγος να εξακολουθήσουν να υφίστανται.

Πρόσθεσε:

"Υπό τας σημερινάς περιστάσεις τοιαύτα προγραφαί δεν δικαιολογούνται και δέον να παραχωρηθή ελευθερία εις τον κυπριακόν λαόν να κάμνει πολιτικές οργανώσεις και να εκφέρη διά του τύπου δημοσία την γνώμην του".

Στα μέσα Ιουνίου (Χαραυγή **12.6.59**) έγγραφε ότι το όλο θέμα συζήτησε στο Λονδίνο ο Κυβερνήτης Σερ Χιου Φουτ, αλλά σύμφωνα με πληροφορίες της εφημερίδας από τη βρετανική πρωτεύουσα "πιστεύεται ότι βρετανική Κυβέρνηση θεωρεί πρόωρη την πλήρη άρση των κανονισμών έκτακτης ανάγκης".

Στις **28** Ιουνίου το ΑΚΕΛ οργάνωσε μαζικό συλλαλητήριο στο άνοιγμα του Αγίου Αντωνίου στη Λεμυκωσία με το οποίο ζήτησε νομιμοποίηση του.

Το συλλαλητήριο χαρακτηρίστηκε ως το πιο μαζικό που οργάνωσε το κόμμα τα τελευταία χρόνια

και σύμφωνα με την "Χαραυγή" σ' αυτό παρέστησαν **100** χιλιάδες λαού.

Στο συλλαλητήριο μίλησαν οι Εζεκίας Παπαϊωάννου και οι δήμαρχοι Αμμοχώστου Ανδρέας Πούγιουρος, Λάρνακας Κώστας Χριστοδουλίδης και Λεμεσού Κώστας Παρτασίδης.

Σε ψήφισμα που εγκρίθηκε τονιζόταν ιδιαίτερα στο θέμα των προγραφών:

"Η συνεχιση των προγραφών που έγιναν κατά τη διάρκεια των εκτάκτων μέτρων και της πιο συγγής καταπίεσεως είναι όχι απλώς δικαιολογημένη αλλά πλήρως αντίθετη προς υποσχέσεις και διακηρύξεις για την επάνοδο της Κύπρου στην ειρήνη, την ομαλότητα και την δημοκρατία.

Η συνέχιση των προγραφών αποτελεί παραβίαση των διδημοκρατικών δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών του μισού τουλάχιστον κυπριακού πληθυσμού που υποστηρίζει και ακολουθεί το πρόγραμμα και την πολιτική του ΑΚΕΛ και των άλλων προγραμμαμένων λαϊκών οργανώσεων.

Δεν μπορεί να νοηθεί προσπάθεια οικοδόμησης αναξαρτήτου δημοκρατίας όταν εξακολουθεί η προγραφή του Κόμματος της εργατικής τάξης και των εργαζομένων.

Ενώνουμε την φωνήν μας με την φωνήν όλου του δημοκρατικού και φιλελευθέρου λαού μας και ζητούμεν από την Κυβέρνηση και τη Μεταβαστική Επιτροπή τη άρσιν όλων των διαταγμάτων προγραφής του ΑΚΕΛ και των άλλων οργανώσεων και εφημερίδων.

Το ΑΚΕΛ δεν τα έβαζε κάτω, ιδιαίτερα σε μια περίοδο κατά την οποία όλοι ανεξάίρεται, παρουσιαζόμενοι δημοκρατικοί και υπέρ της ελευθερίας του λόγου και του συνεταιρίζεσθαι τάσσονταν με επίσημες δηλώσεις τους υπέρ της άρσης των προγραφών του.

Ετσι στις **25 Ιουλίου 1959** απευθύνθηκε στον ίδιο τον κυβερνήτη Σερ Χιου Φουτ αξιώνοντας την άρση των προγραφών και παραθέτοντας μάλιστα τα ονόματα όσων είχαν ήδη ταχθεί υπέρ των αιτημάτων του (Χαραυγή **26.7.1959**):

" Εξοχώτατε,

Αναφερόμαστε και πάλιν στο ζήτημα της συνέχισης των προγραφών και υποβάλλουμε τα ακόλουθα:

Όπως σας είναι ήδη γνωστό τη απαίτηση για άρση της προγραφής του ΑΚΕΛ και των άλλων λαϊκών οργανώσεων και εφημερίδων υποστηρίζει ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος, ο υπουργός Εσωτερικών της Μεταβατικής Επιτροπής κ. Τ. Παπαδόπουλος, η διοικούσα Επιτροπή του ΕΔΜΑ, όλοι οι πολιτικοί παράγοντες και όλος ανεξαιρέτα ο ελληνικός κυπριακός λαός.

Το δίκαιο αυτό αίτημα υποστηρίζουν επίσης οι εκπρόσωποι της τουρκικής κοινότητας κ.κ. Κουτσιούκ και Ντενκτάς σε πρόσφατες δηλώσεις τους.

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος με δηλώσεις του που δημοσιεύτηκαν επανειλημμένα στον κυπριακό τύπο, όχι μόνο υποστηρίζει την άρση των προγραφών, αλλά και κάλεσε επίσημα το ΑΚΕΛ να στείλει δυο εκπροσώπους του στο Συμβουλευτικό Σώμα που συγκρότησε.

Ο δρ Κουτσιούκ δήλωσε επίσημα ότι σ' αυτό το ζήτημα υποστηρίζει τον Αρχιεπίσκοπο.

Το Παγκύπριο Συλλαλητήριο της 28ης Ιουνίου στο οποίο κατά γενική ομολογία πήραν μέρος πάνω από **100.000** λαού ενέκρινε ομόφωνα ψήφισμα με το οποίο εκφράζεται και πάλι η ομόθυμη απαίτηση του κυπριακού λαού όπως αρθούν οι προγραφές του ΑΚΕΛ και άλλων λαϊκών οργανώσεων και εφημερίδων.

Την επομένη του συλλαλητηρίου ζητήσαμε τηλεφωνικώς μέσον του ιδιαιτέρου σας γραμματέα κ. Πασιαρτή, όπως διευθετηθεί να δεχθείτε αντιπροσωπεία του παγκυπρίου Συλλαλητηρίου από τους Δημάρχους Αμμοχώστου, Λεμεσού, Λάρνακας μαζί με τον Γ.Γ. του ΑΚΕΛ για να σας διαβιβάσει το ψήφισμα του συλλαλητηρίου και να συζητήσει μαζί σας το θέμα των προγραφών. Ο κ. Πασιαρτής ασφού επικοινωνήσε μαζί σας, μας πληροφόρησε ότι εσείς ο ίδιος θα μας απαντήσετε για τη ζητηθείσα συνάντηση. Λυπούμεθα να

παρατηρήσουμε ότι παρ' όλον που παρήλθεν ήδη ένας σχεδόν μήνας δεν έχουμε καμμιά απάντηση από μέρους σας.

Εξοχώτατε, ήδη 5 μήνες από την ημέρα της υπογραφής της συμφωνίας της Ζυρίχης και όμως το κόμμα του εργαζόμενου κυπριακού λαού, το ΑΚΕΛ και άλλες λαϊκές οργανώσεις και εφημερίδες βρίσκονται κάτω από το κράτος των προγραφών και άλλων μέτρων έκτακτης ανάγκης και επέβαλε ο Στρατάρχης Χάρτιγκ.

Αυτό, και το γεγονός πως παραγνωρίζονται η απαίτηση σύσσωμου του Κυπριακού λαού για άρση των προγραφών δημιουργεί μια απαράδεκτη και σκανδαλώδη κατάσταση σε βάρος των στοιχειωδών δημοκρατιών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων του λαού.

Δικαιολογημένα ο λαός διερωτάται, εφόσον όλος ο λαός συμφωνεί, ότι οι προγραφές πρέπει να αρθούν, που βρίσκεται το εμπόδιο στην κατάργησή τους;

Γιατί δεν προχωρεί ο κυβερνήτης στην κατάργηση των σχετικών κατασπικιστικών διαταγμάτων;

Γιατί αυτή μεροληψία σε βάρος του κόμματος των εργαζομένων;

Τίποτε δεν μπορεί να δικαιολογεί την κυβέρνηση για την άρνηση της να κάσκει κάτι που είναι όχι μόνο σωστό και δίκαιο, αλλά αποτελεί συνάμα και καθολογική απαίτηση όλου του λαού και των εκπροσώπων του.

Καταλήγοντας, ζητούμε όπως ο η Εξοχότητα σας δεχθεί την αντιπροσωπεία του Παγκυπρίου συλλαλητηρίου, για να συζητήσει μαζί της αυτό το φλέγον ζήτημα".

Όμως ο Κυβερνήτης χεραζόταν ακόμα χρόνο για να αποφασίσει ενώ απαγόρευσε, σαν να ήταν κυρίαρχος ακόμα στο νησί, τη συγκρότηση του 9ου Παγκυπρίου Συνεδσρίου του ΑΚΕΛ.

Το ποτάμι όμως δεν μπορούσε να στραφεί προς τα πίσω...